یەکەمین ماڵپەڕی کوردی تایبەت بە پرسیار و وەڵامی شەرعی

ڕەوشتی ڕۆژووەوان

(أخلاق الصائمين)

وەرگێڕانی

ستافی ماڵپەڕی بەهەشت و وەڵامەکان

ba8.org - walamakan.com

تەفسیری نوور

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوای گەورە ، وە درودو سڵاو لە سەر گیانی پێغەمبەری خوا ، وە لەسەر خێزان و کەس وکاری ئیماندارو هاوەڵان و شوێن کەوتوانی تا رۆژی دوایی.

بەروبوومی سەرەکی ڕۆژوو ئەوەیە کەسی ڕۆژووەوان تەقوای خوا بەدەست بێنێت ئەوەش بەجێ بەجێکردنی فەرمانەکانی خودا ودوور کەوتنەوە لەڕێگری لێ کراوەکانی دێتە دی ، هەروەک خوای پەروەردگار فەرموویەتی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} [البقرة: ١٨٣].

واتە: ئەی باوەڕداران ئێوە ڕۆژووی مانگی ڕەمەزانتان لەسەر فەرز کراوە ، هەروەکو چۆن لەسەر ئوممەتانی پێش ئێوەش فەرز کرابوو ، بەڵکو تەقوای خوای گەورە بکەن.

ڕۆژوو قوتابخانەیەکی گەورەیە ، لەو مانگەدا کەسانی ڕۆژووەوان چەندان ڕەوشتی بەرز فێر دەبن ، وڕزگاریان دەبێت لەچەندەها خو ڕەوشتی ناشیرین ، و ڕادێن لەسەر خۆ پارێزی ودوور بوون لەحەرام ، و واز دێنن لەشتی خراپ و ناڕێک.

جا لەو سیفاتە چاکانەی کە کەسی ڕۆژووەوان بەدەستی دێنێت:

یەکەم : ئارام گرتن:

لەڕۆژوودا سێ جۆر ئارام گرتن کۆ دەبێتەوە :

١- ئارام گرتنە لەسەر گوێڕایەڵی خوای گەورە.

٢- ئارام گرتن لەسەر سەرپێچی نەکردنی خوای گەورە .

٣- ئارام گرتن لەسەر قەزا وقەدەرەکانی .

ڕۆژوو ئارام گرتنە لەسەر گوێڕایەڵی خودا ؛ چونکە مرۆڤ ئارام دەگرێت لەسەر ئەو گوێڕایەڵیە کەڕۆژوو گرتنە وئەنجامی دەدات .

وەهەروەها ئارام گرتنە لەسەر دەرنەچوون لەفەرمانی خودا ؛ چونکە کەسی بەڕۆژوو لەو

شتانە دوور دەکەوێتەوە کە حەرامن لەسەر ڕۆژووەوان.

وەهەروەها ئارام گرتنە لەسەر قەدەری خودا؛ چونکە کەسی ڕۆژووەوان توشی ناڕاەحەتی برسێتی وتینویەتی وبێتاقەتی دەبێت ؛ هەر بۆیە ڕۆژوو بەچڵە پۆپەی ئارام گرتن دادەنرێت ؛ چونکە هەر سێ جۆرە ئارام گرتنەکەی تێدایە ، و خوای پەروەردگاریش فەرموویەتی: {إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ}[الزمر: ١٠].

واتە: تەنها ئارامگران ئەجرو پاداشتی خۆیان وەرئەگرن بەبێ ژمارە، واتە: ئەجرو پاداشتێکی یەکجار زۆر لە بەهەشتدا.

ابن رجب الحنبلي ڕەحمەتی خوای لێ بێ دەڵێت:

(باشترین جۆرکانی ئارام گرتن : ڕۆژوو گرتنە ، چونکە ڕۆژوو هەر سێ جۆرەکەی ئارام گرتنی لەخۆ گرتووە ؛ لەبەر ئەوەی ئارام گرتنە لەسەر گوێڕایەڵی خودا ، وئارام گرتنە لەسەر دەرنەچوون لەفەرمانی خودا ؛ چونکە بەندە واز لەهەواو وئارەزووەکانی دێنێت لەپێناوی خودادا ، هەر بۆیە لەفەرموودەیەکی سەحیح دا هاتووە خوای پەروەردگار فەرموویەتی: ((كل عمل ابن آدم له إلا الصيام، فإنه لي، وأنا أجزي به، إنه ترك شهوته وطعامه وشرابه من أجلي)).

واته: هەموو کردەوەکانی ئادەمیزاد بۆ خۆیەتی جگە لە ڕۆژوو، ئەوە بەڕاستی بۆمنە و هەر خۆشم پاداشتی ئەدەمەوە، ڕۆژوان وازی لەئارەزوو و خواردن و خواردنەوەکانی هێناوە لەپێناو مندا .

وەهەروەها ئارام گرتنە لەسەر قەدەر بەئازار وناخۆشەکانی کە بەهۆی ڕۆژووەوە توشی دەبێت هاوشێوەی تینوێتی وبرسێتی) [1]

وە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ناوی لێ ناوە مانگی ئارام گرتن ، عبداللەی کوڕی عەباس رضي الله عنهما گێڕاویەتیەوە ودەڵێت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی:

[1] (جامع العلوم والحكم) (٦٤٩/٢).

((صوم شهر الصبر، وثلاثة أيامٍ من كل شهر، يذهبن وَحَرَ الصدر)). [1] واته: ڕۆژووی مانگی ئارام گرتن ، و سێ ڕۆژ لەهەموو مانگێک ، چڵک و پیسی سنگ ناهێڵێت.

وە(السيوطي) دەڵێت:

(مانگی ئارام گرتن"الصبر" بریتی یە لەمانگی ڕەمەزان ، وئەسڵی ئارام گرتن"الصبر" : بەند کردنە ، وبۆیە ناوی ڕۆژوو نراوە "الصبر" چونکە بەند کردنی نەفسی تێدایە لەخواردن وخواردنەوە وجيماع کردن) (شرح سنن النسائي) (٢١٨/٤).

---

[1] رواه البزار كما في "مجمع الزوائد" للهيثمي (١٩٩/٣)، والمنذري في "الترغيب والترهيب" (١٣٤/٢)، وقال هو والهيثمي: رجاله رجال الصحيح، وحسَّن إسناده ابن حجر في "مختصر البزار" (٤٠٨/١).

دووەم : ڕاستگۆیی

یەکەم شت کەڕۆژوو فێری ڕۆژووەوانی دەکات ڕاستگۆ بوونە لەگەڵ خودادا ؛ لەبەر ئەوەی ڕۆژوو کارێکی نهێنی یە لەنێوان عەبد وخودادا ، ومرۆڤ توانای ئەوەی هەیە بڵێ بەڕۆژووم ، ودواتر بەنهێنی خواردن بخوات .

ئەبو هورەیرە رضي الله عنه گێڕاویەتیەوەو دەڵێت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ((قال الله عز وجل: كل عمل ابن آدم له إلا الصوم، فإنه لي وأنا أجزي به)) [1] واتە:هەموو کردارێکی نەوەی ئادەم بۆ خۆیەتی جگە لەڕۆژوو نەبێت ، ئەوا بۆ منە وخۆم پاداشتی دەدەمەوە .

---

(1) أخرجه البخاري (١٩٠٤)، ومسلم (١١٥١).

خوای پەروەردگار ڕۆژووی بۆ خۆی داناوە ، و
مانای ئەوەیە ڕۆژوو تایبەتە بەخوداوە لەنێو باقی
کردەوەکانی تردا ؛ چونکە لە گەورەترین
عیبادەتەکانە ، و نهێنی یە لەنێوان عەبد وخودادا ،
مرۆڤ نازانرێت بەڕۆژووە یاخود نا ، چونکە
نیەتەکەی نازانرێت ونهێنی یە ، هەر بۆیە زیاتر
ئیخلاسی تێدایە.

وەڕاستگۆیی دژ وپێچەوانەی درۆیە ، یاخود
یەک بوونی ڕواڵەت وناوەڕۆکە ، هەر بۆیە ڕووی
لێک چوونە لەنێوان ڕۆژوو ،وڕاستگۆیدا ، لەبەر
ئەوەی هەردوکیان کەس ئاگاداری نی یە جگە
لەخودا .

وە بەهەمان شێوە ڕۆژوو یارمەتی دەری ڕاستگۆییە لەکردەوەکاندا وڕواڵەتەکەی پێچەوانە نی یە لەگەڵ ناوەڕۆکی دا ، ئەوەش لەبەر ئەوەی ڕۆژوو یارمەتی دەری هەست کردنە بەچاودێری کردنی خودا ، هەندێ جار ڕواڵەتی کەسێک لەنوێژدا دڵسۆزی وخشوعی پێوە دیارە ، بەڵام دڵی سەرقاڵ و بێ ئاگایە لەخودا ، ڕۆژوو بەر بەستی سەرقاڵ بوون لادەبات ئەوانەی بەندە دوور دەخەنەوە لەخودا .

وەبەهەمان شێوە کەسی ڕۆژووەوان لەڕواڵەتدا خۆی لەخواردن وخواردنەوە و ئارەزووەکانی دەگرێتەوە ، ولەتەواوکەری

ڕۆژووە گەر کەسی ڕۆژووەوان بۆ ئەوە بەڕۆژوو بێت لەپەروەردگاری نزیک بێتەوە ، وئەو پاداشتانەی بۆی دانراوە چاوەڕێیان بکات ، و دوور بکەوێتەوە لەگوناە و تاوان ، وبەزمان ودڵ ڕوو کاتە خودای خۆی ، بەم شێوەیە ناوەڕۆکی وڕووی دەرەوەی یەکسان دەبن ودەبێتە کەسێکی ڕاستگۆ .

ابن القيم رحمه الله دەڵێت:

(کەسی ڕۆژووەوان شتێک ناکات ، بەڵکو تەنها خۆی لەئارەزوو وخواردن وخواردنەوەکانی دەگرێتەوە لەپێناو پەرستراوەکەیدا ، ڕۆژوو واز هێنانە لەشتە خۆشویستراوەکانی دەروون

ولەزەتەکانی ، وپێشخستنی خۆشویستنی خودا وڕەزامەندیەکەیەتی ، ونهێنی نێوان عەبد وپەروەردگاریەتی ، جگە لەخودا کەس ئاگاداری نی یە ، خەڵک ئاگاداری واز هێنانی هەن لەخواردن وخواردنەوە ، بەڵام لەو ڕووەی وازی لەخواردن وخواردنەوە هێناوە لەپێناوی خودادا ئەوا هیچ یەکێک لەمرۆڤەکانی نایزانن وئاگاداری نین ، ئائەوەش حەقیقەتی ڕۆژووە [1]

وەڕاستگۆیی ڕێگری لەخاوەنەکەی دەکات لەقسەی درۆ وپڕ وپووچ ، وبەهەمان شێوە ڕۆژووش ، هەروەک لەو فەرموودەیەدا هاتووە

[1] (زاد المعاد) (٢٧/٢).

کەئەبو هورەیرە خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ((من لم يدع قول الزور والعمل به، فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه)) (أخرجه البخاري (١٩٠٣).

واتە: هەرکەسێک واز لەقسەی پڕ وپووچ ودرۆ وکار کردن پێیان نەهێنێت ، ئەوا خودا هیچ پێویستیەکی بەوە نی یە خۆی بگرێتەوە لەخواردن وخواردنەوە .

* * * * * * * *

سێیەم : ماڵ بەخشین و خێر و صەدەقە و سەخی بوون

چەندان بەڵگەی شەرعی هەن لەبارەی ئەوەی پاداشتی کردەوە چاکەکان چەند قات زیاد دەبن لەشوێنە چاکەکاندا ، هاوشێوەی ڕەمەزان وجگە لەویش .

بۆیە گرنگە کەسی ڕۆژووەوان ئەوەی خۆی گردۆتەوە لەشتی حەڵاڵ ئەوانەی ڕۆژوو دەشکێنن ، دوور بکەوێتەوە لەهەموو حەرامکراوەکان ، وخۆی سەرقاڵ کات بەکردەوەی چاکەوە ، وهەموو جۆرەکانی ئەنجام بدات ، وخۆی بڕازێنێتەوە بەڕەوشتی دڵفراوانی وسەخی بوون ، لەوانە بەتایبەت خواردن دان بەڕۆژووەوانان .

زەیدی کوڕی خالیدی جوهەنی خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ((من فطَّر صائماً، كان له مثل أجره غير أنه لا ينقص من أجر الصائم شيئًا)) [1]. واتە: هەرکەسێک خواردن بەڕۆژووەوانێک بدات بۆ ئەوەی ڕۆژووەکەی پێ بشکێنێت ، ئەوا هاوشێوەی ئەو پاداشتی دەست دەکەوێت بێ ئەوەی لەپاداشتی کەسە ڕۆژووانەکەش کەم بێتەوە .

---

[1] (رواه الترمذي (٨٠٧)، وأحمد (١١٤/٤)، (١٧٠٧٤)، والدرامي (١٤/٢)، (١٧٠٢)، والنسائي في "السنن الكبرى" (٢٥٦/٢)، (٣٣٣١)، والطبراني (٢٥٦/٥)، (٥٢٧٩)، وقال الترمذي: حسنٌ صحيح، وصححه الألباني في "صحيح سنن الترمذي").

بۆیە گرنگە مرۆڤ سوور بێت لەسەر خواردن دان بەکەسانی ڕۆژووەوان بەپێی توانا ، بەتایبەت گەر کەسە ڕۆژوانەکە هەژار بوو ، یاخود بێ توانا بوو .

- ئەو ڕۆژووەوانەی کەخودا ماڵی پێ بەخشیوە ، وبەدرێژای ساڵ ڕاهاتووە لەسەر خۆشگوزەرانی وخواردنی خواردن وخواردنەوە وڕێگا وجێگای باش ، بێ ئاگا بووە لەهەژاران وبێ نەوایان ، گرنگە بۆ ئەم کەسە لەکاتی ڕۆژوو گرتندا ڕەوشت وسلوکی گۆڕانکاری بەسەردا بێت ، وهەستی بەرانبەر جگە لەخۆی بجوڵێت ، ئەو کاتەی هەست بەبرسێتی دەکات ، هەست

بەناخۆشی بێ بەش بوون وهەژاری دەکات ، ئەوکات لەئازاری برا هەژارەکانی تێ دەگات ، لەم ڕێگەیەوە زۆر جار دەست دەکات بەخێر وسەدەقە ودەستی یارمەتی درێژ کردن بۆ کەسانی هەژار ونەدار .

عبداللەی کوڕی عەباس خوا لێیان ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : ((كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أجود الناس، وكان أجود ما يكون في رمضان، حين يلقاه جبريل، وكان جبريل يلقاه في كل ليلةٍ من رمضان فيدارسه القرآن، فلرسول الله صلى الله عليه وسلم حين يلقاه جبريل أجود بالخير من الريح المرسلة)) (أخرجه البخاري) (٣٢٢٠).

واتە : پێغەمبەری خوا ﷺ لەهەموو کەس سەخی تر بوو ، و کاتێ لەڕەمەزاندا جبريل دەهات بۆ لای زۆر سەخی تر دەبوو ، و جبريل هەموو شەوێک قورئانی پێ دوو بارە دەکردەوە ، وە پێغەمبەری خوا ﷺ زۆر لە با خێرا تر بوو لە خێرکردندا .

* * * * * * * *

چوارەم : داوێن پاکی

• خوای پەروەردگار فەرموویەتی: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} [البقرة: ١٨٣].

واتە: ئەی باوەڕداران ئێوە ڕۆژووی مانگی ڕەمەزانتان لەسەر فەرز کراوە ، هەروەکو چۆن لەسەر ئوممەتانی پێش ئێوەش فەرز کرابوو ، بەڵکو تەقوای خوای گەورە بکەن.

لەم ئایەتە پیرۆزەدا خودا ئەوەی ڕوون کردووەتەوە کەڕۆژووی بۆیە فەرز کردووە بەڵکو تەقوای بکەین ، ڕۆژوو وەسیلەیەک بۆ تەقوا ، وتەقواش ئەوەیە لەنێوان خۆت وسزای خودادا پارێزەرێک هەبێت ، ئەوەش بەجێ بەجێ کردنی

فەرمانەکانی ، ودوور کەوتنەوە لەڕێگری لێ کراوەکانی دەبێت.

کەسی ڕۆژووەوان بەڕۆژوو ڕادێت لەسەر داوێن پاکی ، و پێغەمبەر صلی اللە علیه وسلم ئاماژەی بەمە داوە وفەرموویەتی: ((يا معشر الشباب، من استطاع الباءة فليتزوج، فإنه أغض للبصر وأحصن للفرج، ومن لم يستطع فعليه بالصوم، فإنه له وجاء)) [١]

واتە: ئەی چینی گەنجان هەر کەس لە ئێوە توانای ژن هێنانی هەیە ئەوا با ژن بێنێت، چونکە ژن هێنان چاو دەگرێتەوە لە نەزەر کردن و

---

[١] أخرجه البخاري (٥٠٦٦)، ومسلم (١٤٠٠).

قەڵایەکیشە بۆ عەورەت و دەتپارێزێت، وە هەر کەس توانای ژن هێنانی نی یە ئەوا با ڕۆژو بگرێت چونکە ڕۆژو دەبێتە پارێزەر بۆی.

پێغەمبەر صلی الله علیە وسلم ڕوونی کردووەتەوە کەڕۆژوو پارێزەرە بۆ کەسی ڕۆژووەوان ، و هۆکارێکە بۆ داوێن پاکی ، ئەوەش لەبەر ئەوەی شەیتان هاوشێوەی خوێن بەنێو دەمارەکانی مرۆڤدا دێت ودەچێت ، وڕۆژووش ئەو هاتن وچوونە لاواز دەکات ، وخودا یادی مرۆڤ دەخاتەوە ، ودەسەڵاتی شەیتان لاواز دەکات ، وهێزی ئیمان وباوەڕ بەهێز دەکات.

پێنجەم : لەسەر خۆیی و لێ بوردەیی :

• پێویستە کەسی ڕۆژووەوان کاتێ کەسێک جوێنی پێ دەدات یاخود قسەی پێ دەڵێت وشەڕی لەگەڵ دەکات بەدەنگی بەرز بڵێت: (إني صائم)واتە: من بەڕۆژووم.

ئەبو هورەیرە خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی: ((وإذا كان يوم صوم أحدكم فلا يرفث، ولا يصخب فإن سابه أحد، أو قاتله فليقل: إني امرؤٌ صائم)) [1] واتە: ئەگەر ڕۆژێک کەسێکتان بەڕۆژوو بوو با ئەو ڕۆژە قسەی ناشیرین و هات و هاوار نەکات، خۆ ئەگەر کەسێک جنێوی

[1] (أخرجه البخاري (١٨٩٤، ومسلم (١١٥١)، واللفظ له) .

پێدا و شەڕی پێ فرۆشت با بڵێت: من کەسێکی بەڕۆژووم .

وە لەڕیوایەتێکی تردا هەر ئەبو هورەیرە خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی:((إذا أصبح أحدكم يومًا صائمًا فلا يرفث ولا يجهل، فإن امرؤٌ شاتمه أو قاتله فليقل: إني صائم، إني صائم)) [1] . واتە: ئەگەر کەسێک لە ئێوە بەیانی کردەوەو بەڕۆژوو بوو ئەوا با قسەی ناشرین نەکات و کاری نەزان کارانە نەکات ، وە ئەگەر کەسێک جنێوی پێدا یان شەڕی لەگەل کرد ئەوا بلّیت : من بەڕۆژووم .

---

[1] (أخرجه البخاري (١٨٩٤، ومسلم (١١٥١)، واللفظ له) .

شەشەم: سەلامەتی دڵ لە ڕق وکینە

عبداللەی کوڕی عەباس رضي الله عنهما گێڕاویەتیەوە ودەڵێت: پێغەمبەری خوا صلى الله عليه وسلم فەرمووی:

((صوم شهر الصبر، وثلاثة أيامٍ من كل شهر، يذهبن وَحَرَ الصدر)). واتە: ڕۆژووی مانگی ئارام گرتن (واتە مانگی ڕەمەزان) ، و سێ ڕۆژ لەهەموو مانگێک ، چڵک وپیسی سنگ ناهێڵێت.

مانای (وَحَرَ الصدر) : واتە: پیسی ، وحیقد ، یاخود تورەیی ، یاخود دوو ڕوویی ناهێڵێت ، بەشێوەیەک هیچ پیسیەکی تێدا نامێنێت ، جێگایەکی تێدا نامێنێت بۆ ڕق وکینە ، وتورەیی ..هتد .

حەوتەم: ئیرادە بەهێز بوون وتوانای خۆ ڕاگری

ڕۆژوو وا لەکەسی ڕۆژووەوان دەکات ئیرادەی بەهێز بێت ئەوەش سەرچاوەی گرتووە لەئیمان بوون بەخوا ، وهێزی جێ بەجێ کردنی فەرمانەکانی کە یەکێکیان فەرمان کردنە بەڕۆژوو گرتن لەپێناو خودادا ، و وەک تەماحێک بۆ ئەو پاداشتەی کەبۆی دانراوە لەدوا ڕۆژدا .

ڕۆژوو کەسی ڕۆژووەوان ڕا دێنێت لەسەر خۆ ڕاگری ، وزاڵ بوون بەسەر نەفس ودەروونداً ، وگرتنی جڵەوی تاوەکو بەگوێی دەکات بەئیزنی خودا لەو شتانەدا کەخێر وخۆشگوزەرانی تێدایە ، وە نەفس فەرمان دەکات بەخراپە مەگەر نەفسێک

خودا ڕەحمی پێ کردبێت وپاراستبێتی ، بۆیە هەرکات مرۆڤ بەگوێی نەفس وئارەزووەکانی کرد بەهیلاکی دەبات ، و گەر جڵەوگیری کرد وزاڵ بوو بەسەری دا ئەوکات دەتوانێت بیبات بەرەو بەرزترین پلە ، و ئامانج بەویستی خودا ، ئەوەش بەدەست نایەت مەگەر بۆ کەسێک نەبێت ڕۆژوویەکی شەرعی گرتبێت بەهەست کردن بەعیبادەت کردن بۆ خودا ، وچاوەڕێ کردنی پاداشتەکانی پەروەردگار.

وئەو ڕۆژووەوانەی کە وای لەنەفسی خۆی کردووە دوور کەوێتەوە لەشتە دروستەکان لەبنەڕەتدا ، وزاڵ بووە بەسەر ئارەزووەکانی

لاشەیدا ، حەتمەن دەتوانێت بەویستی خودا دوور کەوێتەوە لەو شتانەی حەرامە لەهەموو کات وساتەکانی تری تەمەنیدا .

* * * * * * * * * *

هەشتەم : دڵ ئارامی

• لەحەقیقەتدا ڕۆژوو ڕێگایەکە بۆ ڕزگار بوون لەهێزی دەروون ئەوەی کەمرۆڤ بەرەو هەلاکەت دەبات ، وڕێگایەکە بەرەو ڕووناکی وئەمین بوون ، وهەست کردن بەخۆشی وئارامی دڵ ودەروون .

• ویەکێک لەو شتانەی کەوا دەکات ڕۆژوو ببێتە هۆکارێک بۆ دڵ ئارامی کەسی ڕۆژووەوان ، سڕینەوەی تاوانە ، تاوان دڵ ڕەق دەکات ، ومرۆڤ توشی دڵە ڕاوکێ دەکات و نائارام دەبێت ، لەبەسەرهاتی عومەر لەگەڵ حوزەیفەدا خوا لێیان ڕازی بێت هاتووە لەبارەی ئەو فیتنانەی کەڕوو دەدەن وپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم هەواڵی

لەبارەوە داون وفەرموویەتی: ((فتنة الرجل في أهله وماله وولده وجاره، تكفِّرها: الصلاة والصوم والصدقة والأمر والنهي))أخرجه البخاري (٥٢٥) ، وفي لفظ: ((الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر)) أخرجه البخاري (٧٠٩٦).

واته: فیتنەی پیاو لەگەڵ ماڵ ومنداڵ وخێزان ودراوسێکانی دا ، نوێژ وڕۆژوو وخێر وفەرمان کردن بەچاکە وڕێگری کردن لەخراپە دەیانسڕێتەوە.

وەلەفزێکی ترا هاتووە (فەرمان کردن بەچاکە وڕێگری کردن لەخراپە) .

• هەروەک ڕۆژوو وا لەڕۆژووەوان دەکات دڵ ودەروونی خاڵی بێت بۆ زیکر ویادی خودا ؛ چونکە بەکارهێنانی ئارەزووەکان مرۆڤ غافڵ وبێ ئاگا دەکەن ، ودڵ ڕەق دەکەن .

ابن القيم رحمه الله دەڵێت: (کەسی ڕۆژووەوان شتێک ناکات ، بەڵکو تەنها خۆی لەئارەزوو وخواردن وخواردنەوەکانی دەگرێتەوە لەپێناو پەرستراوەکەیدا ، ڕۆژوو واز هێنانە لەشتە خۆشویستراوەکانی دەروون ولەزەتەکانی ، و پێشخستنی خۆشویستنی خوای گەورە و ڕەزامەندیەکەیتی ، ونهێنی نێوان عەبد وپەروەردگاریەتی ، جگە لەخودا کەس ئاگاداری

نی یە ، خەڵک ئاگاداری واز هێنانی هەن لەخواردن وخواردنەوە ، بەڵام لەو ڕووەی وازی لەخواردن وخواردنەوە هێناوە لەپێناوی خودادا ئەوا هیچ یەکێک لەمرۆڤەکانی نایزانن وئاگاداری نین ، ئائەوەش حەقیقەتی ڕۆژووە) (زاد المعاد) (٢٧/٢).

وەمەعلومە هەرکات دڵ خاڵی بوو بۆ زیکر ، ئەوا ئارام دەبێت ، هەروەک خوای گەورە فەرموویەتی: {أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ}[الرعد: ٢٨].

واتە: وە بزانن کە تەنها بە زیکرو یادی خوای گەورە دڵەکان هێمن و ئارام و ئاسوودە ئەبێت.

نۆیەم : واز هێنان لەغەیبەت ودرۆ وزمان پیسی وقسەی ناشیرین

• کەسی ڕۆژووان ئەوەی بەحەق بەڕۆژووە ئەوەیە کەڕۆژوو کاریگەری دەبێت لەسەر خو ڕەوشتی ومامەڵە کردنی لەگەڵ کەسانی تردا ، بەڵام ئەو کەسەی کەتەنها وەک عادەتێک بەڕۆژوو دەبێت ، بەشێوەیەک بەڕۆژوو دەبێت کاتێ دەبینێت خەڵک بەڕۆژووە ودەیشکێنێت کاتێ دەبینێت خەڵک شکاندوویانە ، و بەشێوەیەکی ئیمانی نەچووەتە نێو قوتابخانەی ڕۆژووەوە ، یاخود وا لەڕۆژوو گەیشتووە کەتەنها خۆ گرتنەوەیە لەخواردن وخواردنەوە و زمان وچاوی بەرەڵا کردووە لەشتە حەرامکراوەکان و

نايان پارێزێت ، لەکاتێکدا وازی لەشتی موباح ودروست هێناوە لەخواردن وخواردنەوە وجیماع کردن لەگەڵ خێزانی دا !

ئا ئەم کەسە ئەم فەرموودەیەیی بەسەردا جێ بەجێ دەبێت کەپێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرموویەتی: ((من لم يدع قول الزور والعمل به، فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه))[1]

واتە: هەرکەسێک واز لەقسەی پڕ وپووچ ودرۆ وکار کردن پێیان نەهێنێت ، ئەوا خودا هیچ پێویستیەکی بەوە نی یە خۆی بگرێتەوە لەخواردن وخواردنەوە .

---

[1] (أخرجه البخاري) (١٩٠٣).

ئەبو هورەیرە خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم فەرمووی: ((وإذا كان يوم صوم أحدكم فلا يرفث، ولا يصخب فإن سابه أحد، أو قاتله فليقل: إني امرؤٌ صائم)) [1]

واتە: ئەگەر ڕۆژێک کەسێکتان بەڕۆژوو بوو با ئەو ڕۆژە قسەی ناشیرین و هات و هاوار نەکات، خۆ ئەگەر کەسێک جنێوی پێدا و شەڕی پێ فرۆشت با بڵێت: من کەسێکی بەڕۆژووم .

[1] أخرجه البخاري (١٨٩٤، ومسلم (١١٥١)، واللفظ له) .

وە لەڕیوایەتێکی تردا هەر ئەبو هورەیرە خوای لێ ڕازی بێت گێڕاویەتیەوە ودەڵێت : پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم فەرمووی:((إذا أصبح أحدكم يومًا صائمًا فلا يرفث ولا يجهل، فإن امرؤٌ شاتمه أو قاتله فليقل: إني صائم، إني صائم)) (أخرجه البخاري (١٨٩٤)، ومسلم (١١٥١)، واللفظ له).

واتە: ئەگەر کەسێک لە ئێوە بەیانی کردەوەو بەڕۆژوو بوو ئەوا با قسەی ناشرین نەکات و کاری نەزان کارانە نەکات ، وە ئەگەر کەسێک جنێوی پێدا یان شەڕی لەگەل کرد ئەوا بڵێت : من بەڕۆژووم .

لەکۆتاییدا زۆر گرنگە کەسی ڕۆژووەوان ئاگاداری گوناه وتاوان بێت لەڕەمەزاندا ، چونکە خێری ڕۆژوو کەم دەکاتەوە ، وهیچ مانایەک بۆ حیکمەتی ڕۆژوو ناهێڵێتەوە ، هاوشێوەی درۆ وغەش ودوو زمانی وتەماشا کردنی شتی حەرام ، وگوێکرتن لەگۆرانی ومۆسیقا ، وجگە لەم تاوانانەش .

وصلَّى الله على نبينا محمد وآله وصحبه وسلم .

وەرگیراوە لە

(موسوعة الأخلاق الإسلامية)